Motion

1975/76: 85

av herr Winberg och fru Lindquist
med anledning av propositionen 1975/76: 47 med förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429) m. m.

Under åtskilliga tillfällen efter det att riksdagen 1972 antog rättshjälpslagen har frågor om ändringar och förbättringar i lagen aktualiserats. En av dessa frågor, nämligen möjligheten att kunna få kostnaden för skiftesman vid bodelning med anledning av äktenskapsskillnad eller boskillnad ersatt inom rättshjälpslagens ram, synes nu få en tillfredsställande lösning genom de förslag som framläggs i prop. 1975/76:47.

I propositionen framhåller departementschefen att biträde enligt rättshjälpslagen i ärende om bodelning endast skall förordnas om *särskilda skäl* föreligger med hänsyn till makarnas förhållanden eller boets beskaffenhet. Det torde vara riktigt som framhålls i den i lagstiftningsärendet föreliggande departementspromemorian att en skiftesman *ofta* bör kunna ersätta biträden på ömse sidor. I vissa fall kan dock behov föreligga för parterna att få möjlighet till biträde även vid bodelningen trots att skiftesman tillsätts. Detta har också påpekats i några remissyttranden. Vi vill därför understryka att begreppet särskilda skäl inte får ges en alltför snäv tolkning.

Enligt förslaget i departementspromemorian skall samma krav uppställas på skiftesman som på biträde, dvs. den förordnade skall vara advokat, biträdande jurist på advokatbyrå eller annan som är lämplig för uppdraget. I propositionen frångås detta krav. Som motiv härför anförs att domstolen redan enligt ärvdabalken skall pröva en föreslagen skiftesmans lämplighet. Även om i praktiken sådan prövning äger rum, bör det dock påpekas att formellt stadgande om denna prövning endast finns i den formen att en skiftesman som inte är lämplig skall entledigas.

Med hänsyn till att skiftesmannens uppgifter många gånger kommer att vara av samma svårighetsgrad som ett biträdes och att kostnaden för arbetet skall utgå av allmänna medel, anser vi i likhet med departementspromemorian, att samma behörighetskrav bör uppställas för skiftesman som förordnas enligt rättshjälpslagen som för biträde enligt samma lag.

En annan fråga i samband med rättshjälpen som tagits upp många gånger men som ännu inte fått någon lösning gäller rättshjälp till näringsidkare. I motionen 1975:451 anfördes härom bl. a.:

Rättshjälpslagen är inte tillämplig för *näringsidkare* i angelägenhet som har samband med hans näringsverksamhet om inte särskilda skäl föreligger för rättshjälp med hänsyn till hans ekonomiska förhållanden eller sakens beskaffenhet. Att utesluta en viss speciell yrkesgrupp från möjlighet att få bistånd enligt rättshjälpslagen är enligt vår mening inte rimligt. Gruppen

näringsidkare kan heller inte sägas vara en homogen grupp, som generellt sett är i en sådan ekonomisk situation att gruppen kan anses ha möjligheter att utan bistånd från det allmänna kunna svara för kostnaderna i samband med rättsliga angelägenheter. Av rättviseskäl bör de heller inte särställas från andra medborgargrupper. Det kan heller inte, vilket bl. a. påpekats i motionerna 1972:1473 och 1974:386, vara riktigt att sådana näringsidkare som t. ex. hantverkare, lantbrukare, handlande och personer som är kulturellt verksamma i egenföretagandets form alltid skall behöva hålla en ekonomisk beredskap för att kunna klara av eventuella rättegångskostnader.

Vid förra årets riksdag uttalades (JuU 1974:18) att en omprövning i denna fråga borde komma till stånd. Enligt vår mening bör riksdagen nu begära att sådana bestämmelser införs i rättshjälpslagen att näringsidkare får möjlighet till rättshjälp också i angelägenhet som har samband med hans näringsverksamhet.

Vad som anfördes i denna motion gäller alltjämt. Det framstår som alltmer angeläget att denna fråga bringas till en lösning.

På vederbörande utskott torde få ankomma att utarbeta erforderlig författningstext.

Med hänvisning till det anförda hemställes

A. att riksdagen beslutar att på skiftesman som förordnas enligt rättshjälpslagen skall uppställas samma behörighetskrav som jämlikt 21 § samma lag uppställes för biträde,

B. att riksdagen ger regeringen till känna att sådana bestämmelser snarast bör införas i rättshjälpslagen som ger näringsidkare möjlighet att få rättshjälp också i angelägenheter som berör hans näringsverksamhet.

Stockholm den 19 november 1975

HÅKAN WINBERG (m) INGER LINDQUIST (m)